

РОБЪРТ ШЕКЛИ

РИТУАЛЪТ

Превод от английски: Александър Кючуков, 1991

chitanka.info

Акиенобоб, подскачайки, се приближи до колибата на Най-Стария Песнопоец и започна да танцува Танца на Важното Съобщение, акомпанирайки си с ритмично почукване на опашката по земята. На вратата веднага се появи Най-Стария Песнопоец и зае позата на напрегнато внимание: ръцете скръстени на гърдите, опашката обвита около раменете.

— Пристигна корабът на боговете — пропя Акиенобоб, танцувайки подходящ за случая танц.

— Наистина ли? — отзова се Най-Стария Песнопоец, поглеждайки одобрително сложните стъпки.

Ето това е достойно държане! Не като разпасаните, опростени движения, които предписва Алгоновата ерес.

— От божествен и неподправен метал! — задавяше се от възторг Акиенобоб.

— Хвала на боговете — церемониално отговори Най-Старият Песнопоец, скривайки обхваналата го възбуда. Най-последно! Боговете се върнаха! — Свикай общината.

Акиенобоб се отправи към селския площад и изпълни там Танца на Сбора. През това време Най-Стария Песнопоец запали клечка от свещеното благовоние, изтри опашката си с пясък и очиствайки се по този начин от злото, побърза да оглави приветствените танци.

Корабът на боговете — огромен цилиндър от почернял, напукан метал — лежеше в малка долина. Селяните, събрали се на почтително разстояние, се построиха в символичната фигура „Общ Поздрав на Всички Богове“.

Корабът на боговете се отвори и оттам, клатейки се, с мъка се измъкнаха двама богове.

Най-Стария Песнопоец веднага ги позна по вида им. Във Великата Книга за Боговете, написана преди почти пет хилядолетия, имаше сведения за всевъзможни разновидности божества. Там се описваха големи богове и малки богове, крилати богове и богове с копита, едноръки, двуръки и триръки богове, богове с пипала, с люспи и много други външности, каквито на боговете е угодно да приемат.

Всяка разновидност следваше да се поздравява по различен начин с предназначен специално за нея приветствен обред, защото така беше начертано във Великата Книга за Боговете.

Най-Стария Песнопоец веднага забеляза, че пред него се намират двукраки, двуръки, безопашати богове. Той набързо построи съплеменниците си в подobaваща фигура.

До него с подскоци се приближи Глат, Младшия Песнопоец.

— С какво ще започнем? — учтиво се покашля той.

Най-Стария Песнопоец го прониза с укоризнен поглед.

— С Танца за Разрешение за Кацане — отговори с достойнство, произнасяйки древните, загубили смисъл думи.

— Нима? — Глат почеса шията си с опашка. Това беше жест на явно пренебрежение. — По заветите на Алгон преди всичко предстои пиршеството.

Най-Стария Песнопоец се извърна настрана, изразявайки с този жест несъгласие. Тъй като юздите на управлението бяха в ръцете му, той нямаше да прави компромиси с ереста на Алгон, учение, създадено всичко на всичко преди някакви си три хиляди години.

Младшия Песнопоец Глат се върна на мястото си в строя на танцьорите. „Смешно — помисли си, — че ето такава консервативна развалина като Най-Стария Песнопоец определя реда на танците. Най-съвършена безсмислица — та нали е било доказано...“

А двамата богове правеха опити да се движат! Клатейки се, те балансираха върху тънките си крака. Единият се олюля и падна по очи. Другият му помогна да стане, след което сам падна. Бавно, с усилие се изправи на крака.

Боговете удивително напомняха простосмъртни.

— Те изразиха с танца си своето разположение! — възкликна Най-Стария Песнопоец. — Пристъпвайте към Танца за Разрешение за Кацане.

Туземците танцуваха, приклякайки, удряйки с опашки по земята, изразяваха с кашляне и лай своето ликуване. След това в строго съответствие с церемониала натовариха боговете на носилки от клонки на священото дърво и ги понесоха към Свещения Хълм.

— Хайде да обсъдим всичко както трябва — предложи Глат, изравнявайки се с Най-Стария Песнопоец. — Тъй като за хиляда години това е първият случай на пришествие на богове, то несъмнено би било разумно да прибегнем към обредите на Алгон. Просто за всеки случай.

— Не — решително отказа Най-Стария Песнопоец, енергично пристъпвайки на шестте си крака. — Всички подходящи обреди са дадени в древните книги на ритуалите.

— Зная — настояваше Глат, — но нали нищо страшно няма да се случи...

— Никога — твърдо заяви Най-Стария Песнопоец. — За всеки бог си има отделен Танц за Разрешение за Кацане. Следва Танца за Потвърждение от Космодрума, Танца на Митническата Проверка, Танца на Разтоварване и Танца на Медицинския Преглед. — Най-Стария Песнопоец изговори тайнствените древни имена отчетливо и внушително, с благоговение. — Тогава и само тогава може да започне пиршеството.

Върху носилките, направени от клони, двамата богове стенеха и едва помръдваха с ръце. Глат знаеше: боговете изпълняват Танца на Подражание на болките и мъките на смъртните, потвърждавайки своето родство с онези, които ги почитат.

Всичко беше точно както трябва — така както е писано в Книгата на Последното Пришествие. И въпреки това Глат бе поразен от съвършенството, с което боговете копираха чувствата на простосмъртните. Като ги гледаш, може да си помислиш, че те наистина умират от глад и жажда.

Глат се усмихна на мислите си. Всички знаят, че боговете не изпитват нито глад, нито жажда.

— Разберете — обърна се Глат към Най-Стария Песнопоец. — За нас е важно да избегнем онази фатална грешка, която са допуснали нашите прадеди в Дните на космическите полети. Истина ли казвам?

— Разбира се — отговори Най-Стария Песнопоец, почитателно скланяйки глава пред ритуалното име на Златния век. Преди пет хилядолетия племето им се намирало на върха на богатството и благоденствието и боговете често го посещавали. Само че, както гласи легендата, в един прекрасен ден някой допуснал грешка в ритуала и племето било предадено на Забрава. Оттогава посещенията на боговете се прекратили веднъж завинаги.

— Ако боговете одобрят нашите обреди — каза Най-Стария Песнопоец, — ще свалят от нас Забравата. Тогава ще се появят и други богове, както е бивало в стари времена.

— Точно така. А нали Алгон е бил последният, който е видял с очите си бог. А той навярно би трябвало да знае какво казва, предписвайки да се започне с пиршеството, а церемониите да се оставят накрая.

— Учението на Алгон е пагубна ерес — възрази Най-Стария Песнопоец.

И Младшият Песнопоец за стотен път се замисли. Не е ли време да свали маската на лицемерието и да заповяда на общината незабавно да пристъпи към Обреда на Водата и към Пиршеството? Та нали мнозина са тайни привърженици на Алгон.

Но не, още не е време, защото властта на Най-Стария Песнопоец все още е твърде силна. А и моментът не е подходящ. Трябва да се почака — мислеше Глат, нужно е знамение от самите богове.

А боговете, както преди, лежаха върху носилките, радвайки очите на вярващите с дивния Танц — конвулсия — Подражание на жаждата и мъките на простосмъртните.

Боговете седнаха на върха на Свещения Хълм и Най-Стария Песнопоец лично поведе Танца за Потвърждение от Космодрума. По околните селища изпратиха вестители с поръка да съберат всички възрастни жители за ритуалните танци.

В самото селище жените започнаха да се готвят за Пиршеството. Някои затанцуваха от радост, защото нима не е казано в Писанията, че отново ще се появят боговете, тогава ще настъпи краят на Забравата и всеки ще получи богатство и благоденствие, както в Дните на космическите полети?

На хълма единият от боговете падна по очи. Другият едва прие седнало положение и с изкусно треперещ пръст показва устата си.

— Това е знак за благоволение! — изкрещя Най-Стария Песнопоец.

Глат кимна, без да прекъсва танца, докато по гънките на кожата му струеше пот. Най-Стария Песнопоец беше надарен тълкувател. С това не можеше да не се съгласи.

Но ето че седящият бог се хвана с едната ръка за гърлото, отчаяно жестикулирайки с другата.

— По-бързо! — прохриптя Най-Стария Песнопоец. Той веднага долавяше и най-малкото движение на боговете.

Сега богът викаше нещо с ужасен, пресекващ глас. Крещеше, показвайки си гърлото и отново крещеше, наподобявайки страдащ простосмъртен.

Всичко вървеше в строго съответствие с Танца на Боговете, както е описан в Книгата на последното пришествие.

Точно в този миг на площада пред хълма се втурна група младежи от съседното селище и смени домакините в танца. За известно време Младшия Песнопоец успя да излезе от кръга и, поемайки си дъх, се приближи до Най-Стария Песнопоец.

— *Всички танци ли ще изпълнявате?* — попита той.

— Разбира се. — Най-Стария Песнопоец не сваляше очи от танцьорите, защото този път не биваше да се допуска грешка. Това бе последният случай да се реваншират пред боговете и да си върнат добрата слава в техните очи.

— Танците ще продължат точно осем дни — каза непреклонно Най-Стария Песнопоец. — Ако допуснем и най-малката грешка, започваме всичко отначало.

— По думите на Алгон преди всичко трябва да се побърза с Обреда на Водата — възрази Глат, — а после...

— Върни се в кръга! — срязва го Най-Стария Песнопоец, изразявайки с жест крайно възмущение. — Ти чу как боговете кашляха в знак на одобрение. Така и само така ще успеем да премахнем древното проклятие.

Младшия Песнопоец се обърна настрани. Ех, ако зависеше от него! В древни времена, когато боговете често си отивали и се връщали, обичаят на Най-Стария Песнопоец е бил безпогрешен. Глат си спомни как се описва пристигането на кораб на боговете за последното пришествие:

„Започна Обредът за Разрешение за Кацане (в онези времена още не се е наричал танц).

Боговете изтанцуваха Танца на Страданието и болката.

След това беше извършен Обредът за Потвърждение от Космодрума.

В отговор боговете изпълниха Танца на Глада и Жаждата — точно както сега.

След това последваха Обредите за Митническата Проверка, Разтоварването и Медицинския Преглед. През цялото време, докато

траеха обредите, на боговете не им даваха нито храна, нито питие — такава беше едно от предписанията на ритуала.

Когато с всички обреди беше приключено, един от боговете, по неизвестна причина, се престори на мъртъв. Другият го отнесе обратно на небесния кораб и те напуснаха планетата, за да не се върнат никога вече.

Скоро след това започна Забвение.“

Само че нямаше и две древни писания, тълкуващи причината за Забравата еднакво. Някои твърдяха, че боговете са били оскърбени от несъвършеното изпълнение на някой от танците. Други, като Алгон, пишеха, че трябва да се започва с пиршеството, а чак след това да се премине към обредите.

Но не всички зачитаха Алгон. В края на краищата нали боговете не познават нито глад, нито жажда. Откъде накъде пиршеството трябва да предшества обредите?

Глат свято вярваше в учението на Алгон и се надяваше, че в един прекрасен ден ще се изясни истинската причина за Забравата.

Внезапно танцът се прекрати. Глат побърза да погледне какво се е случило.

Някой глупак беше оставил до Свещения хълм обикновена стомна с вода. Един от боговете запълзя към нея. Ръцете му се канеха да сграбчат недостойния предмет.

Най-Стария Песнопоец изтръгна стомната от ръцете на бога, бързо я отнесе настрана и цялото племе въздъхна с облекчение. Какво кощунство — да се остави в близост до боговете обикновена, неочистена, неосветена вода, при това в обикновен съд, без украса. Само да се беше докоснал до нея богът — и неговият праведен гняв би изпепелил цялото селище.

Богът се разгневи. Извика нещо, сочейки с пръст оскърбителния съд. После посочи втория бог, който все още беше потънал в небесен екстаз и лежеше по очи. Показа гърлото си, пресъхналите си, напукани устни и отново стомната с водата. Направи две неуверени крачки, падна и заплака.

— Бързо! — изкрещя Младшия Песнопоец. — Започвайте Танца на Взаимоизгодния Търговски Договор!

Само неговата находчивост спаси положението. Танцъорите запалиха свещени клонки и като се въртяха бързо, започнаха да ги

размахват пред лицата на боговете. Те се разкашляха и задишаха тежко в знак на одобрение.

— Ама, че си хитър в измислиците — сърдито призна Най-Стария Песнопоец. — И как само на тебе ти дойде наум този танц?

— Той е с най-тайнственото име — обясни Глат. — Знаех, че сега е необходимо да се действа решително.

— Какво пък, браво — похвали го Най-Стария Песнопоец и се върна към задълженията си в танца.

С доволна усмивка Глат си обви кръста с опашката. Навреме подадената команда се оказа правилен ход.

Сега трябва да помисли как най-добре да изпълни обредите на Алгон.

Боговете лежах на земята, кашляха и ловяха въздуха с уста, като че ли умираха. Младшият Песнопоец реши да изчака по-удобен случай.

Целия ден танцуваха Танца на Взаимоизгодния Търговски Договор и боговете също взимаха участие в него. Жителите на отдалечени селища идваха да им се поклонят и боговете, задъхвайки се, им изразяваха своето милостиво разположение.

Към края на танца единият от боговете безкрайно бавно се изправи на крака. Падна на колене и с преувеличено усърдие започна да имитира движенията на умиращ, отслабнал до крайност.

— Той предсказва — прошепна Най-Стария Песнопоец и всички замлъкнаха.

Богът вдигна ръце. Най-Стария Песнопоец кимна:

— Обещава ни добра реколта.

Богът стисна юмруци, но веднага ги разтвори, обхванат от пристъп на кашлица.

— Съчувства на нашата жажда и бедност — наставнически произнесе Най-Стария Песнопоец.

Богът отново посочи гърлото си с такъв тъжен жест, че някои от жителите се заплакаха.

— Искате да повторим танца отново — разясни Най-Стария Песнопоец. — Хайде де, заемете първа позиция.

— Неговият жест съвсем не означава това — дръзко заяви Глат, решавайки, че е настъпил часът.

Всички го погледнаха потресени, в гробно мълчание.

— Богът иска Обреда на Водата — каза Глат.

През редиците на танцуващите премина въздишка. Обредът на Водата беше част от еретическото учение на Алгон, което Най-Стария Песнопоец непрекъснато анатемосваше. Впрочем, от друга страна, Най-Стария Песнопоец беше вече на преклонна възраст. Може би Глат, Младшия Песнопоец...

— Няма да позволя! — извреця Най-Стария Песнопоец. — Обредът на Водата следва пиршеството, което започва след всички танци. Само по този начин ще се избавим от Забвението.

— Трябва да се предложи на боговете вода! — прогърмя гласът на Младшия Песнопоец.

Двамата погледнаха боговете — няма ли да подадат знамение, обаче те мълчаливо ги гледаха с уморени, налети с кръв очи.

Но ето, че единият от боговете се закашля.

— Знамение! — изкреця Глат, преди Най-Стария Песнопоец да успее да изтълкува тази кашлица в своя полза.

Най-Стария Песнопоец се опита да спори, но напразно. Нали селяните чуха бога със собствените си уши.

В очистени от злато, красиво изрисувани стомни донесоха вода и танцьорите застанаха в поза, подобаваща на обряда. Боговете ги гледаха, тихо разговаряйки на божия си език.

— Е, хайде! — изкомандва Младшия Песнопоец. На хълма възкачиха стомна с вода. Единият от боговете протегна ръка към нея. Другият го блъсна и сам я грабна.

През тълпата премина развълнуван шум.

Първият бог леко удари втория и завладя водата. Вторият отне стомната и я поднесе към устата си. Тогава първият се хвърли напред и стомната се търкулна по склона.

— Опитях се да те предпазя! — завика Най-Стария Песнопоец. — Отхвърлиха водата, както и трябваше да се очаква. Махнете я по-скоро, докато не ни обрекат на гибел!

Двамата грабнаха стомната и изчезнаха с нея. Боговете заплакаха, но мълкнаха бързо.

По заповед на Най-Стария Песнопоец веднага започна Танца на Митническата Проверка. Отново запалиха свещените клонки и обвеяха с тях боговете, като с ветрила. Боговете едва прокашляха одобрително. Единият се опита да слезе от хълма пълзейки, но падна по очи. Другият беше неподвижен.

Така боговете лежаха дълго време, без да подадат знак.

Младшия Песнопоец беше на опашката в нишката на танцуващите. Защо, питаше се отново и отново, защо се отвърнаха от него боговете?

Нима Алгон се е заблуждавал?

Но нали боговете отхвърлиха водата.

У Алгон черно на бяло е написано, че единственият начин да се вдигне тайнственото проклятие на Забвението е незабавно да се поднесат в дар храна и вода. Може би боговете са чакали твърде дълго?

„Неведоми са пътищата на боговете — печално помисли Глат. — Сега случаят е изпуснат навеки. Със същия успех можех да споделя вярата на Най-Стария Песнопоец.“

И унило се заклати в кръга на танцуващите.

Най-Стария Песнопоец нареди танците да започнат отначало и да продължат четири дни и четири нощи. След това, ако е угодно на боговете, в тяхна чест ще бъде устроено пиршество.

Боговете не подаваха знамение. Лежаха на свещения хълм, изпълнати в цял ръст, и от време на време потрепваха с крайниците си, изобразявайки смъртни, които са победени от умора, от отчаяна жажда.

Това бяха много могъщи богове. Иначе щяха ли да могат толкова изкусно да подражават на смъртните?

А на разсъмване се случи следното: независимо от това, че Най-Стария Песнопоец отмени Танца на Хубавото Време, по небето започнаха да се трупат облаци. Грамадни и черни, те закриха слънцето.

— Ще ни отмине — предрече Най-Стария Песнопоец, танцувайки Танца на Отказване на Дъжда.

Само че облациите се разтвориха и се изсипа дъжд. Боговете бавно зашаваха, обърнаха лица към небето.

— Носете дъски! — викаше Най-Стария Песнопоец. — Донесете навес! Боговете ще прокълнат дъжда — нали до завършване на обредите нито една капка не бива да се докосне до божиите тела!

Глат обаче, съобразявайки, че му се предоставя още един благоприятен случай, възрази:

— Не! Този дъжд ни изпратиха самите богове!

— Махнете младия еретик! — пронизително изпищя Най-Стария Песнопоец. — Давайете тука навеса!

Танцьорите издърпаха Глат настрани и се заеха да строят над боговете шатра, за да ги скрият от дъжда. Най-Стария Песнопоец собственоръчно постави покрива, работейки ловко и благоговейно.

Под внезапно изсипалия се порой боговете не мърдаха — лежаха с широко отворени уста. Когато видяха как Най-Стария Песнопоец издига над тях покрив, се опитаха да станат.

Най-Стария Песнопоец бързаше: знаеше, че със своето недостойно присъствие осквернява неприкосновения хълм.

Боговете се спогледаха. Единият бавно се надигна на колене. Другият му протегна двете си ръце и му помогна да се изправи на крака.

Богът стоеше, клатейки се като пиан, стискайки ръката на лежащия бог. И изведнъж с двете ръце яростно блъсна Най-Стария Песнопоец в гърдите.

Най-Стария Песнопоец загуби равновесие и се затъркаля по Свещения Хълм, нелепо размахвайки крака във въздуха. Богът свали покрива от навеса и помогна на другия бог да се изправи.

— Знамение! — извика Младшия Песнопоец, изтръгвайки се от държащите го ръце. — Знамение!

Никой не можеше да отрече това. Сега двамата богове стояха, вдигнали глави, подложили уста под струите на дъжда.

— Започвайте пиршеството! — изкрюка Глат. — Такава е волята на боговете!

Танцьорите се колебаеха. Да изпаднеш до ереста на Алгон — това е сериозна стъпка, която си струваше да се обмисли внимателно.

Само че сега, когато с всички започна да се разпорежда Младшия Песнопоец, се налагаше да се рискува.

Оказа се, че Алгон е бил прав. Боговете изразяваха своето одобрение — наистина божествено пъхаха яденето в устата си на огромни късове — какво изумително подражание на смъртните! — и поглъщаха напитките с такова старание, като че ли наистина умираха от жажда.

Глат съжеляваше само за това, че не знае божия език, защото повече от всичко на света му се искаше да узнае какви са били истинските причини на Забвението.

Публикувано във вестник „Нова Орбита“, броеве 24,25/1991 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.